

ne zcela aktuální údaje týkající se složení současných eurostran.

Velmi často se v textu a zejména tabulkách objevují chyby v originálních názvech členských stran, což vzhledem k přehledovému charakteru publikace nepochybně povede k reprodukci těchto chyb i v jiných textech. I některé překlady do češtiny mohou být předmětem diskuse („Listina Pima Fortuyna“ by mohla být klidně Kandidátka Pima Fortuyna). Italská socialistická strana má zkratku PSI, nikoliv PSS (s. 75). Robert Ladrech není „Landrech“ (s. 73). Smer není možné prostě označit bez bližších vysvětlení toho, co je tím vlastně myšleno, za následníka SDE (s. 80). Poněkud schematizující je líčení *fundis* a *realos* u německých Zelených (s. 116). Zajímalo by mne také, co přesně autoři mysleli konstatováním, že rozpočet musí být hodnocen „optikou genderové rovnosti“.

Obecně má kniha spíše deskriptivně-analytické než výsostně teoretické či metodologicko-teoretické ambice. To však není na škodu, neboť svým informačním záběrem, solidností pojetí a aktuálností je v českém prostředí neocenitelnou pomůckou badatelů, ale zejména studentů politologie a evropských studií. Tvrzení autorů, že publikace „může a měla by posloužit jako východisko k dalšímu detailnějšímu výzkumu“ (s. 12), je bezesporu pravdivé. Recenzovaná publikace na této cestě pokládá v českém prostředí spolehlivý výchozí bod.

Vít Hloušek,

Mezinárodní politologický ústav a Fakulta
sociálních studií Masarykovy univerzity, Brno

John Gillingham:

DESIGN FOR A NEW EUROPE

Cambridge University Press, Londýn,
2006.

S narůstajícím významem politické dimenze evropské integrace přibývá textů a publikací, které se s tímto fenoménem pokoušejí vyrovnat. Je zjevné, že integrační proces je dnes politicky zajímavější než kupříkladu před dvaceti či třiceti lety. Totéž lze říct ve vztahu k politologické analýze toho, co se pod spojením evropská integrace v současnosti děje.

Pozitivní je, že přibývá textů, které se s Evropskou unií (EU) a jejím vývojem pokoušejí vyrovnat kriticky a bez ostychu. Na tento přístup aspiruje také recenzovaná publikace, která ve svém úvodu bez okolků nastoluje předpoklad, že evropská integrace je v hluboké krizi. A nebyl by jejím autorem americký vědec, aby trochu úsměvně jedním dechem nedodal, že jeho spis obsahuje kromě analýzy této krize také způsob, jak EU opravit.

John Gillingham, profesor historie na University of Missouri, svou analýzu stavu EU rozdělil do čtyřech oddílů (Vládnutí, Ekonomika, Inovace a Demokracie) a závěrečného postskriptu. Jednotlivé části jsou děleny do subkapitol, jejichž názvy do značné míry naznačují autorův pohled na evropskou integraci a zvolený styl. Oddíl Vládnutí tak obsahuje podkapitoly Nefunkční rodina či Problémové vody, ráz oddílu Ekonomika pro změnu určují titulky jako Demontáž eurokracie atd. Čtenář, který listuje knihou poctivě od první stránky, tak zbystří již u obsahu.

Po prvních stránkách oddílu Vládnutí má poměrně jasno. Jeho obavy či potěšení, které obsah a předmluva pravděpodobně vzbudí, se totiž potvrdí. Obavy v případě, že čtenář očekával ucelený, vyargumentovaný a dobře strukturovaný text. Potěšení naopak přichází

tehdy, čekal-li tvrdou a neúprosnou kritiku dnešního charakteru evropské integrace a její podoby. Dostane se mu jí v míře vrchovaté.

Příznějme, že recenzent nahlížel na práci Johna Gillinghama první nabídnutou optikou. A jejími parametry také knihu hodnotil. Je tedy nasnadě, že po jejich aplikaci nevychází Design for a New Europe právě nejlépe. Ne, že by jazyk vědy musel dodržovat vážnou tvář a vyhýbat se nadsázce. Ne, že by kritický pohled na evropskou integraci nebyl potřebný. John Gillingham správně podotýká, že mnoho vědců bylo nakaženo virem EU (str. 6) a schází jim díky působení v institucích EU potřebný odstup. Ovšem způsob, který autor zvolil, je pro kritiku EU kontraproduktivní a diskvalifikující.

Neduh Gillinghamova textu lze ukázat již na prvním oddílu publikace, kterým je Vládnutí. Autor v něm na cca 50 stránkách předestírá pokus o kritickou analýzu rozhodovacího mechanismu v EU. Činí tak ovšem zkratkovitě, nesouvisle a zjednodušeně. Když například na str. 25 tvrdí, že potenciál a autorita předsednictví Rady EU jsou omezeny a samotná instituce slouží často jen jako plášť odvěké rivality dvou bloků (britský versus francouzsko-německý), vystačí si pro doložení tohoto soudu přehledovým hodnocením šesti předsednictví, jež shrnuje do dvou holých vět. Napsat, že nizozemské předsednictví druhé poloviny roku 2004 nedošlo se svou liberální agendou nikam, je mrhání jak písmeny, tak čtenářovým časem. Věta totiž nesděluje nic. Dokládá toliko Gillinghamův postup v celém následujícím textu: z kontextu vytržený normativní soud mu slouží jako munice proti současné EU.

Zjednodušení, kdy Gillingham vytrhává události v EU z kontextu, vedou mnohdy navíc přímo k nepřesnostem. Příkladem je autorovo pojednání o švédském referendu o euru. Referendum se nejenže nekonalo v září 2004, jak autor tvrdí (str. 50), nýbrž o rok dříve, ale není rovněž pravdou, že by všechny relevantní švédské politické strany a odborové

centrály přijetí eura podporovaly (tamtéž). Proti se vyslovila například Strana středu, Levicová strana či Zelení. Nepřesná je také transkripce křestního jména bývalého švédského premiéra Perssona, které nezní Göran, ale Göran (tamtéž). V kontextu těchto chyb, jež jsou na jedné stránce, pak trochu komicky působí, že autor odkazuje v poznámce na vlastní text otištěný v deníku Saint Louis Post-Dispatch jako na zdroj dalších informací. Při veškeré úctě k americkému tisku a autorově erudici, která je navíc zacílena spíše do východní Evropy (John Gillingham působí na Harvard Ukrainian Research Institute), lze nalézt desítky relevantnějších a pochopitelně přesnějších rozšiřujících zdrojů.

Je zjevné, že ledabyly pojatá faktografie diskvalifikuje autorovu argumentaci v každém případě. U kritiky je tento postřeh ještě trefnější, jelikož přesně odpovídá biblickému „Jak to, že vidíš třísku v oku svého bratra, ale trám ve svém vlastním oku nepozoruješ?“ (Lukáš 6,41). John Gillingham by také musel vytahovat trámy formální: téměř padesát stran používá zkratku EU, aby v úvodu kapitoly Ekonomika (str. 55) pocítil potřebu vypsát celý termín a poté závorkou zkratku znovu zavést. Totéž se na straně 57 opakuje se společnou zemědělskou politikou a zkratkou CAP, v předešlém textu také již použitou a vysvětlenou. Je tedy pravděpodobné, že Gillinghamova kniha je kompilací předešlých samostatných textů, která neprošla nejpečlivější redakční prací. Nasvědčuje tomu také časté opakování již použité argumentace a zdoluhavé uvozující odstavce u jednotlivých kapitol.

Gillinghamovy postřehy a trefy do EU jsou mnohdy zajímavé a místy také zábavné. Neutváří však celek, byť se o dojem celistvosti a návaznosti autor sveřepě snaží. Jenže nesouvisející útržky komentující nešvary různých institucí EU, společných politik a historických událostí, k nimž se Gillingham mnohdy vrací, pouhá skepse k současné EU nespojí. Spíše než na obsah monografie

by byly vhodné jako námět desítek publicistických sloupků. I v těch by ale Gillingham musel lépe zacházet s fakty a jít do hloubky. Revolverový jazykový styl, který Gillingham často používá, a spektakulární argumentace (například v souvislosti s platy europoslanců na str. 43) totiž samy o sobě ani na pouhou novinařinu nestačí.

Evropskou integraci lze reflektovat kriticky, systematicky a přitom čtenářsky přístupně. Důkazem je publikace Petra Fialy *Evropský mezičas: Nové otázky evropské integrace*, kterou v čísle 1/2007 *Politologického časopisu* recenzoval Vít Hloušek. Jak Fialova, tak Gillinghamova kniha vyšly ve stejný rok. Obě mají podobné ambice. Jenže zatímco Fialův text bez problémů obstojí jako kompaktní pohled, s nímž lze souhlasit, či se vůči němu vymezit, Gillinghamova práce je zmařenou příležitostí. A bohužel také důkazem toho, že i v renomovaném odborném vydavatelství může vyjít kniha, která nároky vědeckého textu nespĺňuje.

*Petr Kaniok, Fakulta sociálních studií
Masarykovy univerzity, Brno*

Šárka Waisová a kolektiv:

ATLAS MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ. PROSTOR A POLITIKA PO SKONČENÍ STUDENÉ VÁLKY

Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství
Aleš Čeněk, s. r. o., 2007, 158 stran.

Vývoj v oblasti mezinárodních vztahů i jejich výzkumu v období po ukončení studené války dokazuje, že dictum Saula B. Cohena „Location still matters“, uvedené autory publikace na její předsádce, stále platí.

Atlas mezinárodních vztahů je výsledkem práce kolektivu autorů, působících na Katedře politologie a mezinárodních vztahů Filozo-

gické fakulty a na oddělení geomatiky při Katedře matematiky Fakulty aplikovaných věd Západočeské univerzity v Plzni, vedeného Šárkou Waisovou. Je knihou velice potřebnou a vítanou, která zaplňuje na českém knižním trhu výraznou mezeru.

Jedná se o dílo užitečné, velmi dobře pojaté a zpracované, jež se při naplnění jisté podmínky stane dlouhodobě používanou a nepostradatelnou pomůckou studentů mezinárodních vztahů a bezpečnostních studií.

V atlasu obsažené texty a k nim se vztahující mapy pokrývají nejvýznamnější témata spadající do oblasti geopolitiky, geostrategie a bezpečnosti.

Pozornost je zaměřena na témata, jež byla jádrem sporů mezi státy odjakživa. Nepřekvapí tedy popis fenoménu hranice jako prvku teritoriální distribuce moci, jeho vlivu na hraniční spory a konflikty. Kategorizace a typologie zkoumaných otázek, jako jsou hranice či hraniční konflikty, jsou vždy doloženy a doplněny řadou konkrétních příkladů.

Je nasnadě, že v atlasu mezinárodních vztahů může stěžít kapitola věnovaná geopolitice a geostrategii. Autoři stručně představují koncepty zakladatele anglosaské školy geopolitiky Mackindera i německé větve geopolitického myšlení Haushofera a rovněž uvádějí novější Cohenovo pojetí vztahu mezi státem, prostorem a politikou.

Jako další z dlouhodobě významných témat, jež byla textově i graficky zpracována, lze uvést světová náboženství, jejich rozložení na glóbu a jejich zastoupení v populaci nebo politickou geografii moří a oceánů. S problematikou geografie moří a oceánů souvisejí otázky, jejichž význam výrazně stoupá v posledních desetiletích. Jedná se o problematiku mořských dopravních a komunikačních cest. Proto v této kapitole nejsou opomenuty tzv. „škrťací body“, oblasti, jejichž ovládnutí by mohlo být za jistých okolností využito například v rámci snah o tzv. „odepření moře“ (*sea denial*) k citelné paralyze předních námořních mocností či